

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT
Ի ԾԵԾԻ ԱԻ ՄՆ ԶԱՆԶՈՆՆ Է Ի ԸԾՕՅԵԹ ՄՆՅ ՆԶԱԱ

Անտառային ֆոնդի տարածքը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքի այն մասն է, որը ծածկված է անտառով, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար: Անտառային ֆոնդը ներառում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տնտեսակներով, տնկիների տարատնտեսակներով), ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատնքեր (վարելահող, խտհարք, արոտավայր և այլն), հատուկ նշանակության տարածքներ (ճանապարհներ, ջրանցքներ, տնամերձեր և այլն), ինչպես նաև ճահճային տարածքներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեր լեռնալանջեր և այլն:

Գլխավոր օգտագործման անտառաատումր և անտառվերականգնողական հատումները փայտանյութի պատրաստման նպատակով հասուն ծառերի հատումն է:

Անտառապաշտպանական հատումներն իրականացվում են ըստ տնկիների աճի ու զարգացման և նպատակաուղղված են ծառերի և թփերի մի մասի պարբերական հատմամբ տնկարկների մնացած մասի հետագա աճի պայմանների բարելավմանը:

Forest area is a part of territory of Nagorno-Karabakh Republic covered with forest, as well as territory not covered by forest, but used for forestry needs. Forest stock includes forest area, i.e. forest covered territory (actually covered with plantations of trees) and territory not covered with forest but intended for forestation (burnt out areas, cutting areas, waste grounds, glades, areas of dead plantations). Besides, forest stock includes non-forest areas: agricultural lands (hayfields, pastures, arable land), special purpose areas (roads, ditches, country estates etc.), and also swamps, sands, ravines, steep hillsides and other territories.

Fellings of forests of main use and reforestation fellings are carried out in mature forests for procurement of timber.

Maintenance fellings are carried out in the process of growing and maturing of plantations and supposes cutting down of selected trees and bushes to secure better conditions of growth for other trees.

Ի ԷԻՄԱԱՍ ԵԱՆԻԻԱԻ ՕԻԻԱԱ – յՕԻ
+ԱՆՈՍ ԾԱԾԾԵՕԻԾԵԷ Ի ԱՆԻԾԻ-
ԷԱԾԱԱՕՆԷԻԷ ԾԱՄԻՕԱԵԵԷ, ՇԱԻՅՕԱՅ
ԵԱՄԻ, Ա ՕԱԵԱ ԻԱ ՇԱԻՅՕԱՅ ԷԻ, ԻԻ
ԻԾԱԻԱՇԱԻԱԻԱՅ ԱԵՅ ԻՕԱԷ ԵԱՆ-
ԻԻԱԻ ՕԻՇՅԵՆՕԱԱ. ԵԱՄԻԷ ՕԻԻԱ
ԱԵԵԹ+ԱՕ ԻԷԻՄԱԱՍ, ԻԷԾՈՍՕԹ ԵԱ-
ՄԻ (ՕԱԵՕԷ+ԱՆԵ ՇԱԻՅՕԹ ԱԾԱԱՆ-
ԻՄԻ Է ԻԻԾԻԱԻԷ, ԻԱՆԱԷԱԻԷՅԻ Է
ԾԱՇԻՄՕ ԱԷԱԻԱ), ԻԱ ԻԷԾՈՍՕԹ ԵԱ-
ՄԻ: ՄԱԵՄԵԻՕԻՇՅԵՆՕԱԻԻՄԱ ՕԱԻԱՅ
(ԻԱՕԻԷ, ՄԱԻԷԻՄՈՒ, ԻԱՄՕԵՄԱ),
ԻԷԻՄԱԱԷ ԻՄԱԻԱԻ ԻԱՇԱԻԱԻԷՅ
(ԱԻԾԻԱԷ, ԵԱԻԱԱՍ, ՕՄԱԱԱՍ Է ԱԾ.),
Ա ՕԱԵԱ ԻԷԻՄԱԱԷ ԱԻԷԻՕ, ԻԱՆԷԻԱ,
ԻԱԾԱԻԱ, ԷԾՕՈՍՕ ՄԵԷԻԻԱ Է ԱԾՕԱԷ
ԾԱԾԾԵՕԻԾԵԷ.

ԾՕԱԵԷ ԵԱՆԱ ԱԷԱԻԻԱԻ ԻԷՍ-
ՇԱԻԱԻԷՅ Է ԵԱՄԻԱՄՈՕԱԻԱԷՕԱԵՍ-
ԻՄԱ ԾՕԱԵԷ ԻԾԻԱԻԱՅՈՄՅ Ա ՄԱԵՍՈ
ԱԾԱԻՄՈՅՕ ԱԵՅ ՇԱԻՕԻԱԷԷ ԱԾԱԱ-
ՄԷԻՄ.

ԾՕԱԵԷ ՕՐԻԱԱ ՇԱ ԵԱՄԻ
ԻԾԻԱԻԱՅՈՄՅ ԻԻ ԻԱԾԱ ԾԻՆՕԱ Է ԾԱՇ-
ԱԵԾԵՅ ԻԱՆԱԷԱԻԷԷ Է ՇԱԵԹ+ԱԹՈՄՅ
Ա ԻԱԾԷԻԱԷ+ԱՆԷԻԷ ԱՄԾՕԱԷԱ +ԱՆՕԷ
ԱԾԱԱՄԱԱ Է ԵՕՆՕԱԾԻԷԻԱ, ԻԱԻԾԱ-
ԵԱԻԻԷ ԻԱ ՕԵՕ-ՕԱԻԷԱ ՕՆԷԻԱԷԷ ԱԵՅ
ԱԱԷՄԻԱԵՕԱԻ ԱՄԾԱՄԵԱԻԷՅ ԻՆՕԱ-
ԱԵՅԱԻ ԻԷ +ԱՆՕԷ ԻԱՆԱԷԱԻԷԷ.

103. ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱԿԵՐԵՍԸ
LAND AREA
ՇԱԻ ԱԵՄԻ ԱՅ Ի ԷՒ ՍԱԱՍ*

	01.07.2011		
	Հազ. հեկտար Thsd. hectares Օւն. աւեռծի ա	Տոկոսներով ընդհանուր մակերեսի նկատմամբ In percents from total area Ա ի ծի ռաի ռաժ ի ծ ի աւաե ի էիւնաե	
Ընդհանուր հողային տարածքը Total land area	1143.27	100.0	Ի աւայ ի էիւնաւլ շաի աեւ
Գյուղատնտեսական հողատեսքեր Agricultural lands	594.16	52.0	Նաեւնեի ռի շյեւնաի իւնա ռաիւնայ
Անտառային ֆոնդ Forest stock	465.36	40.7	Էանիւ օիւնա
Այլ հողեր Other lands	83.75	7.3	Ի ծիւնա շաի եե

* Ներառյալ հակառակորդի վերահսկողության տակ գտնվող տարածքները:
 Including the territories are under the control of the enemy.
 Աեթնայ ռաժծեւի ծեծ ի ռաիւնաւնայ իւնա էիւնաիւնա ի ծիւնաիւնա եեա.

104. ԱՆՏԱՌԱՆԱՆՏՈՒՄՆԵՐ
FOREST BREACHES
ԷԱՆԻ Ի ԱԾՕՉԱԻ ԷՅ

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Ապօրինի անտառահատումներ Illegal forest fellings								Ի աշաեիւնայ ծաեա եանա
ակտերի քանակը, հատ Number of acts, pieces	265	37	31	15	250	11	5	եւեւի աեւիւնա, ռո
ծառերի քանակը, հատ number of trees, pieces	12222	640	1490	303	9562	431	60	եւեւի աաժաւնա, ռո
ծավալը, մ ³ volume, m ³	2578	406	250	72	1064	100	30	իւնաի, ի ³
Հանձնվել է իրավապահ մարմիններին Referred to the law- enforcement	18	-	6	13	8	8	5	Ի աժաւնաիւնա ի ծաւնաիւնաիւնա եւաեւնայ իւնա ի ծաւնաիւնա
Գանձման ենթակա վնասի գումարը, հազ. դրամ The extent of damages subjected to recovery, thsd. drams	70656.6	10202.1	5472.8	5126.5	13803.7	2044.5	21480.0	Նոի ի ա ռաւաժա, ի իւնաեւնայ աշաեւնայ եթ, ռւն. աժաի
այդ թվում՝ of which:								ա ռիւնա եւեւա:
կամավոր մուծվել է ըստ անտառախախտման ակտերի, հազ. դրամ voluntarily paid according to the acts of forest breaches, thsd. drams	1742.8	1134.3	718.0	268.0	1004.4	46.2	-	աիւնաիւնայ ի ռիւնաւնայ մաեւնայ իւնաիւնայ եանաիւնայ ծաւնայ եթ, ռւն. աժաի

**105. ԱՆՏԱՌԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐ
FOREST FELLINGS
ԾՕՒԷՈՒ ԷՆՈՒ**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Հատումներ, ընդամենը Fellings total								Ծոուեո, անու
տարածքը, հա territory, ha	2975	2969	1908	3138	3924	2815	2909	ոածծեուծեյ, ան
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	41515	30352	41298	37920	38185	41332	45359	իւուի ածաեիւ, իւիւիւեւ ի ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	995	-	2690	3075	2762	-	-	лесоматериалы
այդ թվում ըստ տեսակների of which by:								ա ուի +եիւ իի աեու :
անտառվերականգնման reforestation								եանի անոուի իեուիւեւ
տարածքը, հա territory, ha	846	1112	176	307	156	232	340	ոածծեուծեյ, ան
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	9133	7318	3878	4700	2923	2546	2901	իւուի ածաեիւ, իւիւիւեւ ի ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	505	-	2431	2779	2403	-	-	лесоматериалы
լուսավորման և մաքրման illumination and clearing								ինուուիւեւ եւ ի+եիւեւ
տարածքը, հա territory, ha	40	2	90	3	15	15	22	ոածծեուծեյ, ան
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	543	131	1035	36	186	136	190	իւուի ածաեիւ, իւիւիւեւ ի ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	38	-	-	-	-	-	-	лесоматериалы
նստրացման thinning								ի ուիւուիւեւ եւ
տարածքը, հա territory, ha	29	13	-	50	91	47	32	ոածծեուծեյ, ան
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	177	298	-	381	131	210	161	իւուի ածաեիւ, իւիւիւեւ ի ³
որից՝ of which:								из них:
<i>շինարարական woods for construction</i>	40	-	-	-	14	-	-	лесоматериалы
անցումային transitional								ի ածուիւիւեւ

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
տարածքը, հա territory, ha	492	683	61	988	1140	784	700	օձծեօժեյ, օ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	8186	8816	12402	12000	8962	10710	17839	ի սույն ածառնի մ, ի էլի մե մ³
որից` of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	-	-	-	35	2	-	-	<i>лесоматериалы</i>
սանիտարական sanitary								նախ ընտրի մ
տարածքը, հա territory, ha	464	582	431	526	1191	1381	1800	օձծեօժեյ, օ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	7501	6355	6322	5266	12161	18889	21671	ի սույն ածառնի մ, ի էլի մե մ³
որից` of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	412	-	153	163	283	-	-	<i>лесоматериалы</i>
մաքրում աղտոտումից clearing from pollution								ի սույն ածառնի մ չափով մե
տարածքը, հա territory, ha	1000	100	750	900	1295	184	-	օձծեօժեյ, օ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	13700	1000	7530	9000	12840	5886	2382	ի սույն ածառնի մ, ի էլի մե մ³
որից` of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	-	-	-	-	60	-	-	<i>лесоматериалы</i>
այլ others								ածառնի
տարածքը, հա territory, ha	14	20	22	5	8	172	15	օձծեօժեյ, օ
փայտանյութի ծավալը, խիտ մ ³ timber volume, m ³	547	583	715	37	712	2955	215	ի սույն ածառնի մ, ի էլի մե մ³
որից` of which:								из них:
<i>շինարարական</i> woods for construction	-	-	22	11	-	-	-	<i>лесоматериалы</i>

**106. ՄԹՆՈՒՈՐՏԱՅԻՆ ՕՐՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ԱՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿԱՅՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ
ԱՆՁԱՏՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ
EMISSION OF THE MOST WIDESPREAD POLLUTANTS PRODUCED BY STATIONARY
SOURCES OF AIR POLLUTION
ВЫБРОСЫ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ, ОТХОДЯЩИХ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ
ИСТОЧНИКОВ ЗАГРЯЗНЕНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА**

(տոննա)
(tons)

(тонна)

	2008	2009	2010	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր Total emission of pollutants	82.76	120.05	2073.24	Всего выброшено вредных веществ
դրանցից՝ of which :				из них:
փոշի dust	28.53	26.37	2020.00	пыль
ծծմբական անհիդրիդ sulphur anhydride	0.14	40.00	0.04	сернистого ангидрида
ազոտի օքսիդներ nitric oxides	9.40	9.44	9.20	окислов азота
ածխածնի օքսիդ carbon monoxide	44.2	44.24	44.0	окиси углерода

**107. ԶՐԱՅԻՆ ԱՎԱԶԱՆՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ
HAZARDOUS EMISSIONS INTO WATER BASIN
ВЫБРОСЫ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ В ВОДНЫЙ БАСЕЙН**

(տոննա)
(tons)

(тонна)

	2008	2009	2010	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր Total emission of pollutants	38.463	41.13	50.01332	Всего выброшено вредных веществ
դրանցից՝ of which :				из них:
կախված նյութեր suspension	35.539	37.52	47.475	взвеси
ամոնիակ ammonia	0.124	0.12	0.004	аммиак
հետերոգեն նյութեր synthetic substances	0.0963	0.47	0.00032	синтетические вещества
քլորիդներ chloride	0.3	0.66	0.18	хлориды
նավթամթերք mineral oil	0.1993	0.15	0.15	нефтепродукт
սուլֆատներ sulfate	2.16	2.16	2.16	сульфаты
թթվածնի կ/պահ ԹՎՊ biochemical requirement for oxygen,BOD	0.044	0.04	0.044	биохимическая потребность в кислороде, ВПК

108. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՋՐԻ ՔԱՆԱԿՆ ԸՍՏ ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ
QUANTITY OF THE USED WATER BY TYPES OF WATER USE
КОЛИЧЕСТВО ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ВОДЫ ПО ВИДАМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДЫ

(մլն տ)
(mln t)

(млн т)

	2008	2009	2010	
Ընդամենը օգտագործված ջրի քանակը Total quantity of used water	2119.5	2478.6	8968.8	Всего использовано воды
որանցից՝ of which:				из них:
մակերևութային ջուր surface water	1578.4	1907.5	7819.7	поверхностная вода
ստորերկրյա ջուր underground water	541.1	571.1	11	подземная вода
			49.1	

109. ՊԻՆԴ ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՆԱԾՈՆԵՐԻ ՄԱՐՎԱԾ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ, ՍՍՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՅՐԱՀԱՍ ՈՒ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
DISTRIBUTION OF QUANTITY OF EXHAUSTED RESERVES OF SOLID MINERALS, UNDERGROUND FRESH AND MINERAL WATERS
РАСПРЕДЕЛЕНИЕ КОЛИЧЕСТВА ОПУСТОШЕННЫХ ЗАПАСОВ ТВЕРДЫХ ПОЛЕЗНЫХ ИСКОПАЕМЫХ, ПОДЗЕМНЫХ ПРЭСНЫХ И МИНЕРАЛЬНЫХ ВОД

	2008	2009	2010	
Հանքային ջուր, մ ³ Mineral water, m ³	84.0	7.97	10.3	Минеральная вода, м ³
Շինանյութեր, մ ³ Building materials, m ³	318999.0	-	-	Стройматериалы, м ³
Երեսապատման քարեր, մ ³ Facing stones, m ³	2814.9	-	-	Облицовочные камни, м ³
Ազնիվ և հազվագյուտ մետաղներ, տ Noble and rare metals, t	5398.8	-	-	Благородные и редкие металлы, т

110. ԿԵՆՍԱՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԸ
VOLUMES OF USE OF BIORESOURCES
ОБЪЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БИОРЕСУРСОВ

(մ³)
(m³)

(м³)

	2008	2009	2010	
Ընդամենը օգտագործվել է Total used	45037.9	48620.88	56074.8	Всего использовано
որանցից՝ of which :				из них:
վառելափայտ firewood	42747.2	46553.88	53814.0	на дрова
գործափայտ construction timber	2290.7	2067.0	2260.8	строительная древесина
որից՝ of which:				из них:
	1406.5	795.0	763.8	
	676.2	1026.0	1198.0	
	93.0	90.0	123.0	

	2008	2009	2010	
	114.0	98.0	99.0	
	1.0	6.0	12.0	
	-	42.0	43.0	
	-	7.0	15.0	
	-	3.0	7.0	

**111. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐԸ
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION AND USE OF NATURAL RESOURCES
ПЛАТА НА ОХРАНУ ПРИРОДЫ И ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ**

(հազ. դրամ)
(thsd. drams)

(тыс драмов)

	2008	2009	2010	
Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարները Payments for environment protection and use of natural resources	357717.0	24585.5	33513.8	Плата за природопользование и на охрану природы
բնապահպանական environment protection	2178.4	4410.5	7517.6	на охрану природы
որից՝ ըստ ուղղությունների of which by directions:				из них по направлениям:
անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային արտանետումների դիմաց for air polluting emissions from stationary sources	325.5	360.6	3855.3	за атмосферные выбросы от стационарных источников
աղտոտիչ նյութերը ջրային օբյեկտներ թափելու դիմաց for harmful substances discharge in to water bodies	714.5	762.9	841.2	за сброс загрязняющих веществ в водоемы
թափոնների տեղադրման դիմաց for waste location	1138.4	3032.7	2640.1	за размещение отходов
ԼՂՀ-ում արտադրված և իրացված շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց for harmful goods produced and realized in NKR	-	254.3	181.0	за товары, произведенные и реализованные в НКР и причиняющие вред окружающей среде
բնօգտագործման use of natural resources	355538.6	20175.0	25996.2	за природопользование
որից՝ ըստ ուղղությունների. of which by directions:				из них по направлениям:
բնական պաշարների օգտագործման դիմաց for use of natural resources	326006.6	1554.7	5059.0	за использование природных ресурсов
կենսապաշարների օգտագործման դիմաց for use of life stochs	29532.0	18620.3	20937.2	за использование биоресурсов